

ФРЕЙМ ЯК ЗАСІБ ФІКСАЦІЇ СТЕРЕОТИПІВ МИСЛЕННЯ ТА ПОВЕДІНКИ

Лазаренко В. Ю., *nikalazarenko97@gmail.com*

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Сучасна наука приділяє особливу увагу вивченню когнітивної діяльності людини в її лінгвістичній репрезентації. Когнітивістика – це напрям, об'єктом вивчення якого є людський розум, мислення, ментальні стани та процеси, пов'язані з ними. У когнітивній лінгвістиці центральною є проблема з'ясування різновидів і способів мовного подання, оскільки мова є основним засобом фіксації, зберігання і передачі інформації [1, с. 30]. Інструментами оперування в когнітивній лінгвістиці є одиниці пам'яті – концепти, гешталти та фрейми.

Фрейм – це структура, що репрезентує стереотипні ситуації у свідомості людини і призначена для ідентифікації ситуації, яка ґрунтується на ситуативному шаблоні. Ідея фреймів знайшла втілення в дослідженні механізмів розуміння природної мови [2, с. 67]. В результаті інтеграції п'яти базових фреймів виникає схематична міжфреймова сіть. Дослідники зазначеної структури, констатують, що вона є універсальним інструментом людського мислення. Методика аналізу фреймів була застосована у дослідженні, результати якого пропонуються – при вивченні концепту KÖNIGIN на матеріалі твору австрійського письменника Стефана Цвейга (1901-1942) «Марія Стюарт». Не всі схеми з традиційного набору реалізувалися у творі, що зумовлено низкою причин, наведених далі у прикладах.

Схема партитивності посесивного фрейму – «ХТОСЬ / KÖNIGIN-ціле має ЩОСЬ-частину». Частина не є самостійною, вона входить до складу цілого. Марія Стюарт до останньої хвилини свого життя вважала, що трон має належати їй, як законній королеві: «*Ein mutiger Stoß, ein rascher Pistolenschuß, und aus ihrer Gefangenschaft tritt Maria Stuart die Stufen des Throns empor, England und Schottland sind im rechten Glauben geeint*» [3].

Схема протилежності посесивного фрейму перехрещується зі схемою способу буття предметного фрейма «ХТОСЬ / KÖNIGIN існує ТАК-спосіб». Локальна схема предметного фрейму «ХТОСЬ / KÖNIGIN існує ТАМ-спосіб» та схема каузації акціонального фрейму реалізуються у семантичних полях сиркостанту (*ein mutiger Stoß, ein rascher Pistolenschuß*), локатива (*aus ihrer Gefangenschaft*), стимулу (*tritt die Stufen des Throns empor*) та бенефактиву (*England und Schottland sind im rechten Glauben geeint*).

Схема схожості компаративного фрейму – «ХТОСЬ / KÖNIGIN-компаратив є як ХТОСЬ-корелят». Базується на аналогії, котра виявляє схожі риси та ознаки у сутностей, що належать до однієї понятійної сфери. У даному дослідженні концепту KÖNIGIN виявляються риси, що роблять його аналогічними до інших осіб: «*Als ob sie eine Königin des Himmels wäre*» [3].

Схема генералізації – «ХТОСЬ / KÖNIGIN-ідентифікатив являє собою ХТОСЬ / ЩОСЬ-класифікатор». Марія Стюарт до свого останнього подиху вважала себе законною й істинною королевою Шотландії, хоча і підписала акт про зречення від трону: «*Aber ich weiß, wer ich bin, und wenn ich sterbe, es soll so sein, wie ich gelebt habe: als Königin, im Vertrauen auf die Barmherzigkeit des Gottes, mein Heiliger Vater*» [3].

Частотність реалізації типових схем свідчить про типовість вчинків, зафіксованих засобами мови, тобто про виявлене формування стереотипів мислення та поведінки.

Список використаних джерел:

1. Попова З. Д., Стернин И. А. Понятие «концепт» в лингвистических исследованиях. Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 2000. 148 с.
2. Fillmore Ch. The case for case // Universals in linguistic theory / E. Bach & R. T. Harms. NY: Holt, Rinehart & Wilson, 1968. P.1-88.
3. Zweig S. Maria Stuart. Reichner. Wien, 1935. URL: <http://gutenberg.spiegel.de/buch/maria-stuart-3304/1> (Last accessed: 31.10.2019).

Науковий керівник: Мінькова Г. Ю., асистент